

Examenul național de bacalaureat 2025
Proba E. b)

Limba și literatura maghiară maternă

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Varianta 1

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I. TÉTEL

(30 punct)

Olvassa el a következő költeményt, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

Pilinszky János: Magamhoz

*Bátran viseld magányodat,
én számon tartlak téged,
ne hagyd a sorsod csillagokra,
benned érjen a végzet.*

*Vállad két éber sarka közt
ha sisteregve átcsap,
tudom, több vagy mindannyiunknál,
benned vakít a bánat.*

*Légy hát, akár az állatok,
oly nyersen szép és tiszta,
bátran figyelj, mint ők figyelnek
kegyetlen titkaikra.*

*S egy éjjel, magad sem tudod,
mint égis erő ének,
feljönnek benned napjaid,
a halhatatlan évek:*

*az este nem lel senki rád,
az este sírva, késve
hiába járják pitvarod:
csak én látlak. Vagy én se.*
(1942)

pitvar: a lakóház előtere, belépő helye

1. Mutassa be a cím és szöveg viszonyát!	2 pont
2. Nevezze meg a versbeszéd jellemzőit!	2 pont
3. Sorolja fel a mű elégiára utaló jellemzőit! Igazolja kijelentéseit a versből vett példákkal!	4 pont
4. Értelmezze a „ <i>mint égis erő ének, / feljönnek benned napjaid, / a halhatatlan évek</i> ” költői képet!	4 pont
5. Írjon ki a versből két költői képet, nevezze meg, és értelmezze őket!	6 pont
6. Igazolja szövegpéldákkal, hogy a vers szerkezetileg két egységből áll!	4 pont
7. Milyen a vers hangulata? Indokolja válaszát a versből vett példákkal!	4 pont
Pontot ér a helyes fogalom- és nyelvhasználat és a helyesírás	4 pont
A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.	

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassa el a következő szöveget, majd oldja meg a hozzá kapcsolódó feladatokat/válaszoljon a kérdésekre!

A Bánk bán a nemzeti kánonban betöltött helyét semmi sem fenyegetheti. Holott, ha igazán őszinték akarunk lenni magunkhoz, egyre nagyobb nehézséget jelent az újabb generációk számára a dráma befogadása. (Ezen próbált segíteni legutóbb Nádasy Ádám, amikor modern magyarra „fordította” a Bánk bán szövegét.) A Bánk bánnal már a születése idején is meglehetősen mostohán bánt az irodalmi élet, valójában csak nagyon lassan, az új nemzeteszmény kialakulásának folyamatával párhuzamosan került az érdeklődés homlokterébe, hogy aztán nemzeti drámaként való apoteózisát az 1848 március 15-i félbeszakadt előadás megteremtse. Erről a bemutatóról így ír Jókai: „Ez nap délutánján a nép kívánta a színházi aligazgató Bajza Józseftől, hogy a színházban e nap ünnepélyére teljes kivilágítás mellett Bánk bán adassék elő. Bajza mondá, hogy szívesen teszi. A színház oltár volt ma, a közönség színe volt jelen ünnepi arcokkal, ünnepi ruháiban; a nemzeti kokárda volt minden férfi, minden nő keblére föltűzve, középen a háromszínű zászló.”

A nemzeti lelkesedés értelemszerűen attól kezdve elválaszthatatlanul részévé lesz a dráma értelmezésének, aminek következtében a benne valóban fölvetődő nemzeti téma – idegenek versus magyarok – kizárólagos értelmezési irányává vált. Ezt csak fölerősítette az 1861-ben bemutatott Erkel-opera, amelyhez Egressy Béni írta a szöveggönyvet még az 1850-es évek elején, amely a nemzeti szál kizárólagosságához vezetett. Valójában a Bánk bán nemzeti drámává válását az operának köszönhetjük. Persze Egressy Béni erősen leegyszerűsíti a dráma szövegét, illetve az operalibrettó szabályainak megfelelően ki is egészíti Katona művében nem szereplő szövegelemekkel. Az opera felújításának folyamatában az Egressy-féle szöveggönyvet 1940-ben Nádasy Kálmán dolgozza át. [...] Az új szövegváltozat az évszázados nemzeti sztereotípiát, a „Magyarország mint Kánaán” képzetet használja, és a fertilitas-toposzt, vagyis a haza istentől eleve meglévő termékenységeinek toposztát építi a szövegbe – ezzel végleg „nemzetiesítve” Katona művét.

Persze kétségtelen, hogy a nemzeti probléma fontos és kikerülhetetlen témája Katona Bánk bánjának is, ám nem nyilvánvalóan abban az értelemben, ahogyan a későbbi átdolgozások azt a maguk nemzetfelfogása szerint sugallják. Először is a drámában a nemzeti elfogultság – magyarok és merániak, mi és ők, idegenek és nemzetiek stb. – főleg Peturral és a békétlenekkel kapcsolatban kerül elő, bár másik oldalról Gertrudis maga is elfogult saját nemzetségével kapcsolatban. Ugyanakkor sem a békétlenek, sem Gertrudis esetében nem vezet jóra a nemzeti elfogultság. Peturt is, a királynét is megölik. [...] Katona azt fogalmazza meg, hogy a gyűlölséggé mérgesedő nemzeti elfogultság árt a hazának, hiszen a korabeli Magyarország többnemzetiségű állam volt, aminek egységét a király személye és a Szent Korona biztosította. [...] Katona drámájában a nemzeti elfogultság egyenesen olyasféle rajongásként tűnik föl, amely gátlója a közösség boldogulásának, a békének és a haza felvirágoztatásának.

(Milbacher Róbert: Ködképek az irodalom láthatárán. Magvető, Bp., 2024.)

1. Fogalmazza meg egy mondatban a szöveg témáját! 2 pont
2. Írjon ki a szövegből 3 információt az Erkel-operáról! 3 pont
3. Társítsa a következő kijelentéseket a személyekkel, akikre vonatkoznak! Írjon át a vizsgalapról minden helyes társítást!

Kijelentések:

Személyek:

1) A szöveg szerzője szerint segítette azzal a Bánk bán befogadását, hogy modern magyarra „fordította”	a. Gertrudis
2) Milbacher Róbert szerint az ő szöveggönyve tette a nemzeti szál kizárólagossá a Bánk bán értelmezésében.	b. Jókai Mór
3) Visszaemlékezése szerint a nép azt kívánta Bajza Józseftől, hogy a forradalom kitörésének napján a színház a Bánk bán mutassa be.	c. Nádasy Ádám
4) A szöveg szerzője kiemeli saját nemzetségével kapcsolatos elfogultságát.	d. Egressy Béni
5) Az ő feljegyzéséből tudjuk, hogyan ünnepelte a közönség 1848 március 15-én a Bánk bán előadását.	5 pont

4. **Értelmezze a következő szavakat/kifejezéseket!**
a nemzeti kánonban betöltött helyét semmi sem fenyegetheti; mostohán bánik; az érdeklődés homlokterébe került; kikerülhetetlen téma 4 pont
5. **Írjon ki a szövegből 3 olyan okot, ami miatt a szöveg szerzője szerint „a nemzeti probléma fontos és kikerülhetetlen témája Katona Bánk bánjának”!** 3 pont
6. **Hogyan járult hozzá az Erkel-opera a *Bánk bán* „nemzetiesítéséhez” a szöveg szerzője szerint? Írja át a vizsgalapra a helyes válasz betűjelét!**
a. Az Erkel-operát 1848 március 15-én mutatták be.
b. A librettó szerzője, Egressy Béni az erősen leegyszerűsített dráma szövegét új szövegelemekkel egészítette ki.
c. Katona József fertilitas-toposzt, vagyis a haza istentől eleve meglévő termékenységeinek toposztát építette be a szövegbe.
d. Jókai Mór átértelmezte Gertrudis nemzeti elfogultságról alkotott elképzelését 2 pont
7. **Milyen következtetésre jut a szöveg szerzője az irodalomtörténeti kutatások alapján? Írja át a vizsgalapra a helyes válasz betűjelét!**
a. Arra, hogy mivel a diákok már nehezen fogadják be a régi szövegeket, megváltoznak a „nemzeti” drámákkal kapcsolatos elvárásaink.
b. Arra, hogy a *Bánk bán* nem lenne „nemzeti” dráma, ha nem mutatja be Bajza József 1848 március 15-én.
c. Arra, hogy a *Bánk bán* elveszítette „nemzeti” jellegét, miután operát írtak belőle.
d. Arra, hogy a *Bánk bán* eredetileg nem volt „nemzeti” dráma, csak az idők során változott meg az értelmezése. 2 pont
8. **Igazak (I) vagy hamisak (H) a következő kijelentések? Írja át a vizsgalapra a kijelentések betűjelét és az I vagy H jelölést!**
A fenti szöveg
a. azt javasolja, hogy minden klasszikus művet úgy „nemzetiesítsenek”, hogy azt modern magyarra fordítsák.
b. reklámozza a nemrég felújított Erkel-operát, amelynek szövegkönyvét Egressy Béni írta.
c. az opera-változat szövegkönyvének szerepét vizsgálja a dráma koronként változó recepciójában.
d. azt állítja, hogy az Erkel-opera szövegkönyve termékenyebb, mint Katona József drámájáé. 4 pont
9. **Milyen stílusréteg sajátosságait ismeri fel a szövegben? Indokolja választát legalább két jellemző megnevezésével, és adjon ezekre példát a szövegből!** 5 pont

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben *Emberi kapcsolatok ábrázolása az epikában* címmel egy ön által választott magyar szépirodalmi mű alapján! Értekezését egyetlen irodalmi alkotás alapján írja meg, figyelembe véve az alábbi értelmezési szempontokat!

1. a választott alkotás műfaji sajátosságai 2 pont
2. a választott műben ábrázolt emberkép (pl. romantikus, realista, naturalista, modern) 4 pont
3. a kapcsolatok változatai a választott műben (pl. szerető/gondoskodó, rokoni/közéleti, hierarchikus, konfliktusos, elhidegült stb.) és annak háttere, a viszony okai (pl. társadalmi, környezeti, személyiségi) 4 pont
4. a szereplők jellemábrázolása, a hősteremtés eljárásai 4 pont
5. a szereplők által közvetített értékek, értékrend(ek) 4 pont

Pontot ér a témának megfelelő szövegválasztás (a szerző helyes megnevezése – 1 pont, a cím helyes formája – 1 pont; a téma szempontjából releváns mű választása – 2 pont) és az értekezés megfogalmazási módja (logikus gondolatmenet, szövegkohézió – 2 pont, helyes fogalom- és nyelvhasználat – 2 pont, helyesírás – 2 pont, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása – 2 pont) 12 pont